

Doublethink?

Svein Gran

Psykologspesialist, poliklinikkleder på Sola DPS

Både Skuterud og Korvann understreker i forrige utgave at psykologene kommer med rettmessig systemkritikk. Samtidig kommer de med gode råd til stressede psykologer. Et eksempel på George Orwells doublethink¹, eller?

DEBATT: PSYKOLOGER I SKVIS

Ved reportasjer, intervjuer og innlegg har Tidsskriftet vist hvordan produksjonskrav og omfattende byråkratisering kan true den faglige autonomien og kvaliteten på tilbudet til pasientene. Dette har ført til debatt.

Jeg er glad for at debatten rundt økende standardisering og kontrollering er kommet opp fra «krokene» og inn i Tidsskriftet. Men jeg innser at denne debatten består av mange ulike problemstillinger som vi kanskje bør begynne å skjelne mellom hvis vi som forening skal kunne ta felles steg.

Hvis vi som enkeltindivider skal engasjere oss og kreve mer respekt for vår faglige autonomi, trenger vi å vite om Psykologforeningen støtter oss eller ei. Jeg mener det er slike ting vi har en forening til

Kontrollregime

Er kvalitetsindikatorer feil i seg selv, eller er det bare typen av kvalitetsindikatorer som er feil?

I Mehdi Farshbafs innlegg kan det virke som han mener at kvalitetsindikatorer og målstyring er et gode hvis de er av rett type, han ønsker seg kvalitetsindikatorer som sier noe om effekten av behandling. Jeg er hjertens enig i det meste av det Farshbaf skriver, men akkurat på dette punktet er vi nok uenige. For hvordan er det å jobbe et sted der de har et «system for innhenting av informasjon om brukertilfredshet som blir brukt til utvikling av kvalitetsutvikling», som det heter, eller ulike former for «resultatmål». Tja, for eksempel vil halvparten av oss få beskjed om at resultatet av behandlingen var dårligere enn gjennomsnittet. Og dette kanskje i tillegg til beskjeden om at vi ikke har behandlet mange nok! Hva skal vi gjøre da? *Skjerpe oss?* Søke råd og veiledning fra kollegaer? Javel, men uansett hvor mye vi forbedrer oss, så vil fortsatt halvparten av våre kollegaer ligge under gjennomsnittet.

¹ Et begrep fra George Orwells fremtidsdystopi 1984 – i den totalitære staten må innbyggerene være i stand til å holde to motstridende idéer i hodet samtidig og akseptere dem begge som sanne, f.eks. «staten har rett til å instruere individenes meninger» og samtidig «staten respekterer enkeltindividets meninger». Denne «evnen» til motstridende tenkning er en forutsetning både for å få jobbe i staten og for å jobbe i den statseide mediekanalen.

Selvfølgelig kan vi tenke oss at rapporten har et mer rimelig «cut-off-punkt», men hvem er det da som blir «cuttet off» egentlig? Uansett vil et slikt kontrollregime skape frykt, etter min mening, nok en omdreining på den uheldige utviklingen vi allerede er inne i.

Styringsfilosofi

Vi lever i en politisk kultur som bruker registrering og dokumentering for å få mulighet til kontroll, evaluering og forbedring. Registrering og dokumentering forutsetter at man har felles rutiner og prosedyrer som alle kan bli målt opp mot. Personlig tror jeg at denne styringsfilosofien ikke passer på det menneskelige feltet og aller minst på det terapeutiske. Dersom feltet som man søker kontroll over innbærer menneskelig samhandling, trenger man først og fremst åpen dialog, trygghet og respekt for det unike i en menneskelig kontakt. En form for spørreskjema som «måler resultatet» skaper ikke denne tryggheten slik jeg ser det.

I forlengelsen av denne debatten følger selvfølgelig hele debatten om evidensbasert behandling. Og her er det vel liten tvil om hva jeg mener: Trygghet, humor, oppriktighet og tillit lar seg ikke tvinge frem med standardisering av prosedyrer. Alle forsøk på det vil virke mot sin hensikt. Hvem vil bli møtt med «psykologisk standard prosedyre» når de er i sitt livs krise? Men her er det nok delte meninger. Klarer vi som forening å samle oss om noe?

Er vi for lite effektive?

Dette er nok et aspekt ved debatten om «psykologer i skvis» som det er enklere å bli enige om. De fleste peker på at et økende byråkrati ikke øker effektiviteten. Ingen mener vel at det er riktig at psykologer i det offentlige bruker like mye tid på å dokumentere behandling som de bruker på selve behandlingen. De fleste ser også ut til å mene at psykologisk effektivitet ikke bare kan måles kvantitativt. Tage Wester oppfordrer Psykologforeningen sentralt til å gjøre felles sak med Legeforeningen som også har påpekt at de mange nye arbeidsoppgavene går ut over den tiden de har til rådighet til pasienter. Ja, hva mener egentlig Psykologforeningen sentralt om dette? Jeg blir i stuss når fagsjef i foreningen, Anders Skuterud, i intervjuet i aprilnummeret gir råd : «Psykologer som ønsker å bli mer effektive : Lær dere journalskriving! ». Han mener det nok godt, men for meg kommer det veldig i konflikt med et annet aspekt ved debatten, nemlig dette:

Hvem har ansvaret?

Er det virkelig slik at de psykologene som føler seg i en skvis nå ikke har forstått hvordan de skal skrive journal? Thomas Korvann gir også mange råd til oss, hvis han er sitert rett i intervjuet. For eksempel: «Utforsk hvordan du best kan ta vare på deg selv.» Det høres jo omsorgsfullt ut – og det er helt sikkert slik det er ment – men er det da slik at de psykologene som føler seg i skvis ikke evner å «utforske hvordan de best kan ta vare på seg selv»? Og at de egentlig trenger masse råd og veiledning fra «erfarne kollegaer». Unnskyld meg, men er dette en orwellsk «doublethink», eller? Både Skuterud og Korvann understreker først at psykologene kommer med rettmessig systemkritikk, Wester siterer også filosofen Arne Johan Vetlesen, som advarer mot at systemkritikk nå ofte blir snudd 180 grader og gjort til et problem ved individet som fremmer systemkritikken. Men før vi vet ordet av det, kommer Skuterud og Korvann altså med disse rådene som antyder at problemet ligger hos individet likevel. Eller mener de at problemet ligger begge steder? Altså at både «systemet» og psykologene må bli mindre rigide?

Personlig tror jeg at kollegaene mine, inkludert de nyutdannende, er både kloke og fleksible. Jeg tror også at de hadde bedt om råd til journalskriving om de hadde trengt det. Problemet som «psykologer i skvis» opplever for eksempel med journalskriving er at vi føler oss ufrie og truet av at

journalen må og skal skrives på en bestemt måte i henhold til en stadige økende mengde med formelle krav. Vi føler at vår egen vurdering er null verdt, og at de formelle kravene er alt.

Hvor står Psykologforeningen?

Hvis vi som enkeltindivider skal engasjere oss og kreve mer respekt for vår faglige autonomi, trenger vi å vite om Psykologforeningen støtter oss eller ei. Jeg mener det er slike ting vi har en forening til, og jeg ser derfor frem til den dagen foreningens president og landsmøte utformer noen tydelige svar på for eksempel følgende spørsmål:

- Mener vi at økende standardisering av psykologens virke vil gi manglende faglig autonomi og at det på sikt svekker kvaliteten i det terapeutiske rom?
- Vil vi gjøre felles front med Legeforeningen som hevder at alle de nye arbeidsoppgavene svekker behandlingskapasiteten?
- Mener vi at kvalitetsindikatorer skaper en fryktkultur, eller mener vi at det hele er et spørsmål om «riktige kvalitetsindikatorer»?

svein@dialogpsykologsenter.no